

De afwijking

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Dries Muus

De afwijking

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 5200 3

© 2021 Dries Muus

Omslagontwerp Riesenkind

Omslagillustratie © fstop123 / E+ / Getty Images

Foto auteur © Ruud Pos

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor mijn ouders

‘Je mag niet het bed delen met een man zoals met een vrouw, dat is gruwelijk. (...) Wie toch een dergelijke gruweldaad bedrijft, zal uit de gemeenschap gestoten worden.’

LEVITICUS 18:22-29

Voorbeschouwing

De jongen schreeuwt. Als enige. Alsof de hitte voor hem niet bestaat. Hij sprint en sleurt, speelt een heel andere wedstrijd dan de rest; geen suf vriendschappelijk potje op veld 4, dat nergens meer om gaat en niemand iets kan schelen, maar een finale waarin elk balcontact een kans is om het verschil te maken.

Albert de Leeuw weet dat hij naar het clubgebouw moet, naar het zweterige kantoor van directeur Theo Verdonk. Er hangt veel af van hun gesprek – alles, eigenlijk – maar het lukt hem niet zich los te maken van het veld. Van de kleine jongen in de spits bij KVC. Amateurclub. De jongens van FC Achilles Onder 15 – profvoetballers in opleiding, godbetert – lijken de 0-0 allang best te vinden. Ze tikken verdoofd rond en komen nauwelijks van de eigen helft af, alsof goed voetbal simpelweg niet kán opbloeien op deze dorre grond. Hun trainer laat zich amper horen, laat staan dat hij zich langs de lijn meldt. Alberts collega. Jong ventje, nieuwe lichtung.

Albert zelf heeft Onder 17.

Nog wel.

God christus, wéér een hobbelsalletje terug op de keeper.

Albert snuift en perst zijn kiezen op elkaar. Hij heeft al veel te lang getreuzeld, meer dan genoeg geduld verspild aan deze wanvertoning. Hij heeft zich al half omgedraaid en kijkt nog een keer naar het veld – hij kan het niet laten – als de wedstrijd eindelijk openbreekt.

En hoe.

De kleine spits stuift op het zoveelste breedtepassje af, strekt zich en onderschept de bal. Hij flitst tussen twee Achilles-verdedigers door en komt schuin voor de goal uit. Achilles' lange keeper stapt van zijn lijn en maakt zich breed; een spanwijdte van 1 meter 90, minstens. De bal zweeft in een boogje over zijn rechterbeen en stuitert pesterig traag het doel in. Het is de koelste en subtielste oplossing, een kleine-teen-stiftje, als over een molshoop. Als Albert ziet wat er direct daarna gebeurt, weet hij het zeker: hij moet nergens naartoe, en al helemaal niet naar een muf directiehok. Hier, langs het veld, is de enige plek waar hij nu moet zijn.

De jongen raapt de bal op en sprint naar de middencirkel, alsof er een achterstand moet worden goedge maakt. Hij plant de bal op de middenstip en wacht ongeduldig op de aftrap. Hij staat op zijn tenen, rekt zich uit, stuitert op en neer op zijn voorvoeten. Zijn achterste noppen maken geen contact met de grond.

‘Kom op,’ roept hij, ‘doorpakken nou, tempo.’

Een stem waarin hoogstens een eerste spoortje puberteit doorklinkt. De jongen roept tot niemand in het bijzonder en juist daarvoor lijkt het of hij zich tot alles en iedereen richt: de hervatting, de wedstrijd, zijn leven – het gaat hem allemaal te traag.

Hij is de kleinste speler op het veld.

Maar die techniek. Dat overzicht.

Die hóngner.

Moet je je voorstellen hoe hij...

Wat-ie kan bereiken als hij ook fysiek...

Als-ie goed wordt aangepakt.

Het zilver van Alberts horloge schittert in de zon. Halfdrie geweest. Theo zit op hem te wachten. Lekker laten zitten. Albert weet nu al hoe het als seizoensevaluatie vermomde afscheidsgesprek gaat. Theo is te laf om hem – mister Achilles – er zomaar uit te gooien. Eerst gaat-ie een tijdje draaien en glijden, Alberts enorme staat van dienst prijzen. Dan probeert hij Albert over te halen om ‘uit

zichzelf, 'in goed overleg', afscheid te nemen, om 'zijn gezondheid voorop te stellen', 'te genieten van zijn familie en zijn welverdienende oude dag'.

Sinds alles wat er vorig jaar is gebeurd, weet iedereen opeens precies wat het beste voor hem is. Hoe hij de tijd die hem nog rest moet invullen. Hij draait aan zijn trouwring, alsof hij daarmee zijn gedachten scherp kan stellen. Hij is niet gek. Natuurlijk weet hij dat zijn gezondheid achteruit holt. Zijn gewrichten piepen en knarsen, zijn vel is hem een paar maten te groot en hij wordt gestoord van zijn opdringerige blaas. En alsof de bodem van zijn zuurstofput in zicht komt, merkt hij dat hij vaak kortademig is, soms ook midden in de nacht. Hijgen, hoesten, half stikken... Maar dat hoeft niemand te weten. Zijn dochters niet, zijn huisarts niet en Theo en het bestuur al helemaal niet. Want één ding voelt hij nog sterker dan de onvermijdelijke aftakeling: dat zijn werk er nog niet op zit. Albert de Leeuw heeft nog één grote taak.

Hij gaat iets dieper op Achilles' helft staan, ter hoogte van de kleine spits. De jongen onderscheidt zich alleen al van zijn teamgenoten door de manier waarop hij de bal raakt. Harder. Voller. Met meer overtuiging. Als enige kvC'er produceert hij dat typische geluid waaraan je elke potentiële prof herkent. Albert durft te zweren dat hij, zelfs met zijn rug naar het veld gekeerd, de beste speler van elk jeugdteam er zó uitpikt, puur op basis van die droge, volle *pof*. Maar hij peinst er niet over zich nog eens van de wedstrijd af te wenden. Alles moet hij zien. Als door een telescoop bekijkt hij nu alleen de jongen, die anders is dan alle spelers – ook die van Achilles. Zijn bewegingen zijn tegelijk sierlijker en meer afgemeten, soepeler en sneller. Economischer. Geen vleugje kracht of energie verspilt hij, er zit berekening achter elke stap en elk balcontact; een natuurlijke, onmiddellijke berekening, niet met zijn hoofd, maar met dat kleine lijf, een kennis die in zijn spieren, in zijn bloed besloten ligt.

Terwijl het wedstrijdje voortsjokt en de zon met de minuut feller

brandt, tekent Alberts werk zich met iedere blik scherper af. Dit is zijn laatste taak. Hij moet die jongen naar Achilles halen, naar het profvoetbal. Moet hem trainen, minstens één seizoen. Hij gaat hem de tijd geven: een paar maanden om aan het tempo te wennen, een paar maanden om fysiek sterker te worden, en dan... God weet waar hij kan eindigen. Hij heeft het gevoel in zijn voeten, de overtuiging in al zijn bewegingen, om heel Kroonhaven op zijn kop te zetten. Het hele land zelfs, en als het meezit ver daarbuiten. Ja, Albert gaat zo bij Theo langs. Natuurlijk krijgt hij hem om. Het hele bestuur mag dan twifelen aan Alberts gezondheid, aan zijn leeftijd en zijn ouderwetse methoden, maar zijn oog voor talent is nog steeds onbetwist. Een paar zinnen over deze jongen, over de enorme kansen voor de club, en Theo weet niet hoe snel hij zijn handtekening onder een vernieuwd contract moet zetten. Een jaar erbij voor Albert, een nieuw leven voor die jongen.

Maar eerst moet hij hem zien te spreken.

Vlak voor het laatste fluitsignaal – het is 1-0 gebleven, de bal wordt heen en weer geschoven rondom KVC's zestien – gaat Albert ter hoogte van de jongen staan, zijn maat 46 op de vervaagde zijlijn. Zodra de scheidsrechter het fluitje aan zijn mond zet, betreedt hij het veld.

De spelers strompelen naar de bidons, als ze dat al halen. Een paar jongens liggen languit op hun rug. Het gras is droog als stro, meer geel dan groen, het knerpt onder Alberts zolen. Hij slalomt om de uitgetelde spelers heen. Daar, rand zestien, afgewend van de rest, staat de kleine spits. Zijn halflange haren zijn donker van het zweet, het witte shirtje grijs doorweekt. De jongen staat weer op zijn tenen. Hij rekt zich uit, stuitert ongeduldig op zijn voorvoeten, probeert scherp te stellen op een schitterende toekomst, daar aan de horizon. Zijn wangen gloeien.

‘Jou moet ik hebben,’ zegt Albert. Hij legt zijn grote hand op de smalle schouder. De spits draait zich verschrikt om.

Eerste helft

2

Volgens de familieoverleveringen begon het in de wieg. Als de kleine Matty op zijn rug lag, trappelde hij paniekerig met zijn voetjes, als een omgevallen schaap. Deze houding klópte gewoon niet en hij krijste van verlangen naar de volgende fase. Naar zijn eerste stappen. Er was één middel om hem stil te krijgen: een zacht, roodwit rinkelballetje. Hij trok het zowat uit zijn moeders handen en algauw trapte hij er kirrend tegenaan. Als je zijn opa moet geloven, lag Matty in de wieg al op zijn gemak hoog te houden. Een klein jaar later, vlak na zijn eerste stapjes, begon Matty te rennen. Dat hele lopen was een overbodig tussenstadium, en met een frons op zijn gezicht schopte hij het balletje voor zich uit. Zijn opa zweert nog steeds dat het ventje toen al gericht afwerkte op een doel van twee tafelpoten – met zijn binnenkantje! Elke familiebijeenkomst wordt het verhaal bijgeschaafd en opgewreven: Matty was geen twee maar anderhalf, en hij mikte de bal stijf de kruising in, drie keer, vier keer achter elkaar. Een geboren spits.

Later, in het park, op de pleintjes en ook op zijn club, eiste Matty continu de bal op. Als het te lang duurde, haalde hij hem zelf bij de keeper of de verdedigers op en stormde hij meteen naar voren. Niet omkijken, zo snel mogelijk naar het doel. Toen hij vanaf Onder 12 op een heel veld mocht spelen, met alles wat daarbij hoorde – grote doelen, buitenspel, een serieuze opstelling – was er maar één

positie voor hem. Geen trainer, medespeler of tegenstander kreeg Mattias Groen uit de spits. Aanvallen, aanvallen, aanvallen. Doelpunten, doelpunten, doelpunten. Zelfs een buitenspeler moet inzakken, meelopen met een back, verdedigen; een woord dat voor Matty dezelfde lading heeft als een verplichte spreekbeurt aardrijkskunde over zeeklei-landschap. Als spits zijn zelfs je verdedigende taken – storen, afjagen, druk zetten – aanvallend. Het is de enige positie voor iemand die altijd vooruitkijkt, die met elk balcontact het verschil wil maken.

Dus toen Albert de Leeuw Matty vlak na dat vriendschappelijke wedstrijdje tegen Achilles aansprak en zei: ‘Jongen, jij bent een geboren spits’ was het alsof die man zijn hele leven overzag en terugbracht tot de kern. Het was zo verbluffend waar dat Matty niks kon uitbrengen. En toen Albert liet weten dat Matty volgend seizoen bij hem zou spelen, wist Matty het zeker: hier begon het allemaal écht. Vanaf nu ging alles precies zoals het bedoeld was.

Een kleine twee maanden later, op de drempel van de Onder 17-kleedkamer – op de drempel van het profvoetbal – probeert hij dat gevoel terug te halen. Saunahitte föhnt hem haast omver, agressief tl-licht maakt de muurtegels onwerkelijk wit. Een team half ontklede kickboksers dromt om hem samen.

Hij heeft zó’n fout gemaakt. Hij had die deur nooit open moeten doen, had niet eens moeten komen, had Albert de Leeuws opdracht netjes moeten afslaan. Amateurvoetbal is ook leuk. Straks, over een paar weken, meldt hij zich gewoon weer bij zijn eigen club waar elke jeugdspeler en elke graspol bekend is. Waar hij veilig is. Matty fluistert wat excuses en stapt alvast naar achter, de kleedkamer uit, als een lange, donkere gast hem met één blik doet bevriezen.

‘Mattias?’

De donkere gast stapt op hem af, heft een grote hand ver boven zijn hoofd. Met één klap kan hij het stamelende hoopje jongen plat slaan.

‘Ik ben Lorenzo, man.’

Hij lacht. Aarzelend steekt Matty zijn hand op. Lorenzo’s hand kletst ertegenaan en sleurt hem de kleedruimte in. Een balzaal, vergeleken bij de schimmelhokken waar Matty zich tot dan toe in heeft omgekleed. Op een behandeltafel in het midden ligt een donkerblauwe tas met shirtjes, kousen en broekjes. Op een dienblad daarnaast rilt een speaker, er spuwt schuimbekkende Nederlandse hiphop uit. Links achterin blinkt het douchegebied – een grote lichte ruimte, dreigend als een operatiekamer. Matty weet dat het in steeds meer teams normaal is om in boxershort of onderbroek te douchen. Maar niet in alle teams; op zijn vorige club, waar iedereen elkaar al jaren kent, doet haast niemand het. En hier... een tijdloze, niet zeiken-, echte mannen-club als Achilles... Hier – Matty voelt het nu al – hier moet de boxer uit. Geen excuses. Trouwens, ook mét boxer zien ze nog dat hij daar niks heeft zitten. Een kleurwurmpje.

Hij deinst een stap achteruit.

‘Kom, kom binnen, kom binnen,’ schreeuwt iemand van achter in de kleedkamer. Matty heeft geen idee bij wie de stem hoort. ‘Zit, zit! Hier! Kom dan! Kom hier!’

‘Boys,’ roept een grote gast met gemillimeterd haar. De spelers vallen stil. Hij heeft stoppels op zijn kaken. Brede, diep gebruikte schouders. Gewichtheffersarmen en een sixpack. Een tl-buis zoemt en flikkert. Fijne druppels sijpelen langs de muurtegels omlaag. ‘Boys,’ zegt de gast. ‘Dit is Mattias.’

‘Mat-tyyyyyy,’ bromt iemand achterin.

‘Brap! Brap!’

‘Zit, zit! Hier, zit!’ En zachter, maar op de een of andere manier duidelijker hoorbaar: ‘Hij wil op schoot.’

Lachsalvo’s schieten door de ruimte, geluiden kaatsen tegen de muren, komen uit het plafond en de vloertegels, overal en nergens vandaan als in een spookhuis.

‘Hij wil bij Jeff op schoot,’ roept iemand.

‘Lekker schuren,’ roept iemand anders, ‘lekker *grinden*.’

‘Ga zitten,’ zegt de grote gast. Weer valt het meteen stil. ‘De trainer heeft over je verteld.’ Hij schudt Matty’s hand, kort en stevig. ‘Jeffrey.’

Zonder iemand in het bijzonder aan te kijken, geeft Jeffrey een zijwaarts rukje met zijn hoofd. Een jongen op de rand van de bank – een diepe plank over de lengte van de kleedkamer – schuift meteen op. Matty gaat op één bil naast hem zitten. Het hout is warm en vochtig en Matty’s broek kleeft meteen aan zijn huid. Hij ademt door zijn neus, zo geruisloos mogelijk, buigt zich voorover, ritst zijn rugzak open en voelt zijn kop vuurrood worden. Hij hoeft niet eens om zich heen te kijken, met zijn ogen dicht had hij het nog geweten: iedereen kijkt naar hem. Hij weet ook wat er achter die blikken zit: verbazing, ongeloof.

Is deze smurf echt de nieuwe jongen?

Is de trainer definitief gek geworden?

Jeffrey wijst naar de tas op de behandeltafel. ‘Kleren liggen daar.’

Met afgewende blik, alsof ze hem niet kunnen zien zolang hij hén niet ziet, schuifelt Matty naar de tas. Hij grist er een donkerblauw trainingsshirt uit, een angstaanjagend groot S’je. Uit de chaos van L- en XL-broekjes grabbelt hij een M. Haastig kleedt hij zich in zijn hoek om, kledingstuk voor kledingstuk, zodat de jongens steeds zo min mogelijk van zijn lijf zien. Hij doet zijn lachwekkende scheenbeschermers om, speelgoeddingen opeens, hij omvat zijn maatje 39 – kindervoeten – met de grote donkerblauwe kousen en hijst ze omhoog. Hij wurmt zijn voeten in zijn kicksen, trekt zijn veters knellend strak.

Hij twijfelt, haalt ze weer los, strikt ze opnieuw.

Nu zitten ze te los.

Kankertyfuszooi. Zelfs dit kan hij niet. Hij propt ze in de schoen, durft zijn veters niet nog eens te strikken en gaat rechtop zitten, plukt wat aan het shirt. De synthetische stof valt ruim om zijn schouders als een kamerjas. Hij frommelt het lubberende ding in